

JESÚS MONCADA: *Camí de Sirga*

Jesús Moncada: *Camí de Sirga*

Fitxa de lectura

Suficiència 2

Curs 2014-15

Espais literaris. <http://www.jesusmoncada.cat/>

Jesús Moncada (Mequinensa, 1941 – Barcelona, 2005), amb vocació d'esdevenir escriptor des de ben jove, ha estat capaç de bastir un univers creatiu d'alta literatura que ocupa un dels llocs destacats de les lletres catalanes de les darreres dècades del segle XX.

Amb la publicació, als anys setanta, dels seus primers escrits i, sobretot, amb l'aparició a finals dels anys vuitanta de la novel·la *Camí de sirga* –obra profusament premiada, amb l'aval gairebé unànime de la crítica i amb un ampli reconeixement del públic lector tant de dins com de fora del país–, Moncada ha centrat especialment el seu interès literari en la vila de Mequinensa i en el riu Ebre: la geografia urbana i rural de la vila, el comportament i la psicologia dels seus habitants (reals i ficticis), la navegació tradicional per l'Ebre, la prosperitat i el declivi de les explotacions mineres, i els diferents aspectes sociopolítics i socioeconòmics lligats a tot aquest món.

Cal tenir en compte, però, que aquest univers literari ultrapassa els límits geogràfics de Mequinensa i del seu entorn més o menys immediat, i ultrapassa també el marc estrictament català. És per això que l'obra de Jesús Moncada té un caràcter universal que permet ser llegida i entesa arreu, com demostren a bastament la reedició dels seus contes i novel·les i les traduccions a una bona colla de llengües. A Moncada –tal i com ell confessà en més d'una ocasió–, li agrada parlar en els seus textos d'allò que coneix a fons. Sens dubte, el fet de veure desaparèixer sota les aigües de l'embassament de Riba-roja una part de la població de Mequinensa i de veure aterrar la resta del poble vell, a més de la fascinació que sempre sentí pel riu fins a convertir-lo en un personatge més dels seus contes i novel·les, marca d'una manera singular i profunda la seva obra.

Tant en les novel·les més corals com *Camí de sirga* o *Estremida memòria* o més plurals com *La galeria de les estàtues* com en els reculls de narracions més miscel·lanis com *Històries de la mà esquerra* –i les narracions i articles de *Cabòries estivals*– o més unitaris com *El Cafè de la Granota* o *Calaveres atònites*, l'ambient mequinensà i la via fluvial de l'Ebre hi són ben presents. Carrers, places, cafès, sales de ball, terres d'horta, molls de l'Ebre, mines de lignit i miners, llaüts i llaüters, burgesos, botiguers, pagesos... van conformant aquest petit, dens i deliciós espai literari a mig camí moltes vegades entre el drama i la comèdia, i amarat sovint d'humor, d'ironia, d'un punt de sàtira, de tendresa, de mort i de rituals funeraris, amb un estil que contempla l'oralitat i que vessa de mots vius, rics, expressius i molt elaborats, sense defugir, però, el lèxic i la fraseologia propis del català occidental.

Vídeos

1. AUTOR

Què en sabíeu de *Jesús Moncada* abans de llegir-vos el llibre? I ara, què n'heu après?
(*Commemoració 2015: 10è aniversari de la seva mort*)

2. ARGUMENT (RESSENYA) I AMBIENTACIÓ

Podríeu explicar en general l'argument del llibre? On succeeix la història?
Us ha agradat el llibre? Què us ha agradat més? Per què?
Si no us ha agradat... Per què?

3. TÍTOL

Per què es diu *Camí de sirga*? Quina importància tenen els llaüts en l'obra? Recordeu el nom d'algun?

Alguns fragments on apareix aquest títol:

“(…)Sense cavalleria per remolcar-lo riu amunt, hagueren de fer-ho els hòmens com en el passat, per un camí de sirga cobert de brossa o gairebé inexistent de resultes de la batalla.(…)” (*Cendra de calendari. III. pàg.228*)

“(…)Només sentien el lliscar de l'aigua pels flancs del llaüt, el soroll dels unglots del matxo pel camí de sirga... (…)”
(*Cendra de calendari. IV. pàg.250*)

4. PERSONATGES

Què en podeu dir dels personatges que apareixen a l'obra? Quin paper hi fan a la novel·la?

5. ANÀLISI DELS DIFERENTS CAPÍTOLS

1. Els dies de l'Edèn
2. L'illa dels tretze sants
3. Cendra de calendari
4. La gavardina negra
5. Exili sense retorn

6. ESPAIS DE LA NOVEL·LA

Quins espais són els més visibles a la novel·la? En quins llocs està ambientada?

7. DIFERENTS VESSANTS

Per què el llibre es pot considerar que té diverses vessants: humana, literària i social?

8. VALORACIÓ LITERÀRIA I LINGÜÍSTICA.

Us ha sigut fàcil la lectura o us ha costat? Heu hagut de buscar al diccionari? Què en penseu del vocabulari, del llenguatge, de la narració... que utilitza l'autor? Creieu que teniu suficients recursos per llegir-vos un llibre en català d'aquestes magnituds?

9. PUNTS A TENIR EN COMPTE.

10. Repoblació de la Franja per part de la Corona d'Aragó, aspectes econòmics de la Franja i ressò econòmic del llibre en el territori.

11.

12. ALTRES LECTURES.

13. A part d'aquest, quin altre o quins altres llibres t'has llegit en català?

14. PARAULES: SIGNIFICATS

Relaciona les paraules amb el seu significat:

1. bassa
2. bruna
3. runa
4. pols
5. travessar
6. ocell
7. turó
8. cova
9. netejar
10. febre
11. llavor
12. espantar-se
13. gosar
14. perillós

- 15. afores
- 16. hort
- 17. iot
- 18. tremolar
- 19. boig

- a) muntanya petita i no gaire alta
- b) vaixell petit, que es fa servir per a esport i per a passar-ho bé
- c) moure's, fer moviments petits i ràpids pel fred o per la por
- d) conjunt de materials que queden després de tirar a terra una casa, una paret, etc.
- e) que fa o diu coses estranyes, que no són normals
- f) temperatura alta del cos a causa d'una malaltia
- g) que pot fer mal, que té un perill
- h) forat gran sota terra o dins una roca
- i) conjunt de partícules diminutes, de terra seca i d'altres matèries, que poden ésser alçades i emportades pel vent
- j) Animal vertebrat, ovípar, de sang calenta, que té el cor amb quatre cavitats, respiració pulmonar, el bec corni, el cos cobert de plomes i les extremitats toràciques en forma d'ales aptes per al vol
- k) forat gran que s'omple d'aigua o que recull aigua de la pluja
- l) tros de terra on es planten i es fan créixer verdures
- m) de color fosc, moreno o morena
- n) cases, camps, etc. que són fora d'una ciutat o d'un poble, però no gaire lluny
- o) agafar por
- p) davant d'infinitiu, tenir el coratge suficient per a fer l'acció indicada per aquell infinitiu
- q) part del fruit del qual naixerà una planta
- r) fer neta una cosa
- s) passar a través (d'alguna cosa). Traspassar

15. TEMPS VERBALS

Acaba de completar aquest fragment de la novel·la amb els temps verbals corresponents.

(...)

El cel _____ (ser) ple d'uns aparells que _____ (volar). El soroll cada vegada _____ (ser) més fort, i va ser llavors quan el terra _____ (començar) a moure's.

Però l'Alba _____ (llançar-se) a l'aigua al lloc on _____ (caure) en Dídac. Mentre _____ (nedar) cap al fons de la bassa, l'aigua _____ (estirar) l'Alba cap amunt amb força. Al final, la noia _____ (arribar) al fons de la bassa i _____ (poder) agafar en Dídac).

Ja fora de l'aigua, l'Alba _____ (posar) el nen damunt l'herba, de costat, perquè li sortís l'aigua que _____ (tenir) dins. Però en Dídac no _____ (respirar). L'Alba _____ (posar) la seva boca damunt la del nen per passar-li aire. Llavors, en Dídac _____ (obrir) els ulls i _____ (començar) a moure's.

(...)

16. PRONOMS FEBLES

Acaba de completar aquest fragment de la novel·la amb els pronoms febles corresponents.

(...)

Darrere la masia, _____ van trobar un tractor.

- Pots arreglar _____, Dídac?

El noi havia llegit uns quants llibres de mecànica l'hivern passat i va dir:

- Em penso que sí. Ens quedarem a viure aquí?
- _____ estarem més bé que a la cova, Dídac.

I durant quatre dies l'Alba i en Dídac van dur les seves coses cap a la masia. Després, van arreglar la casa i _____ van netejar. També van tancar les gallines.

- Així tindrem ous –va dir l'Alba.

A la masia, _____ van trobar menjar i mobles.

- No t'agradaria dormir en un llit, Dídac?

El noi va agafar la mà de l'Alba i _____ va dir:

- No m'agradaria si he de dormir sol. Jo vull dormir amb tu.

A prop de la casa _____ havia raïm. En Dídac i l'Alba _____ van collir i _____ van assecar per a l'hivern.

(...)

17. FINAL DE LA HISTÒRIA

Podries imaginar-te un altre final de la història. De quina altra manera podria acabar.